אין עומדין פרק חמישי ברכות לא.

כסא דמוקרא. [ד]כוס של זכוכית לנצח: **לישרי לן מר.** שירה: **פי תורה וכי מלוה דמגנו עלן.** היכן התורה שעסקנו והיכן המצות שאנו מקיימין שיגינו עלינו מדינה של גיהנם: **הלכה פסוקה.** שאינה צריכה עיון שלא יהא מהרהר בה בתפלתו: **יושב עליה ז' נקיים.** לבד מתותו יום שפוקקת והתורה לא הצריכה ז' נקיים אלא לזכה שנאמר ואם טהרה מזובה[ה] ואין זב אלא הרואה שלשה ימים לצופין בתוך י"א יום שבין נדה לנדה: **ומכניסה.** בבית: **כמון שלם.** קודם שחזה אותה שאין מתחייב במעשר מן התורה אלא בראיית פני הבית ומשנמרח בכלי אבל לפני מירוח אין ראיית פני הבית קובעתו דגבי תרומה ומעשר כתיב דגן ראשית דגנך (דברים יח) והוא המירוח לפיכך כשמכניסה לבית קודם מירוח לא הוקבעה למעשר מן התורה וכבן הוא לחכמי אמילת קבע בדבר שלא נגמר מלאכתו אבל אמילת ערלי לא אסרו ומאכל בהמה ערלי הוא דתנן במסכת פאה (פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה חיה ועוף עד שימרח הלכן בהמתו אוכלת קבע: **אסור בהנאה ומועלין בו.** ואם"ג דקי"ל אין מועלין בדמיס וילפינן לה מקרא במסכת יומא (דף נט:) וכשחיטת חולין (דף קח.) ה"מ כשנשחטו בעזרה לאיכא למימר נתחיו לכם על המזבח לכפר (ויקרא ח) לכפר נתחיו לך ולא למעילה אבל בדם הקזה מועלין כלומר אם נהנה מביא קרבן מעילה. והכך היין הלכות פסוקות שאין עליהן קושיות ותירוצים שיהא צריך להרהר בהן: **כמפגיעין.** מתוך כובד לאש: **כבריאה.** מתוך הלכה פסוקה: **שיחה.** ליצנות: **מתוך קלות ראש.** חילוף של כובד ראש. מתוך זחות לב ועתק: **אלא מתוך שמחה** [ו]. כגון דברי תנחומים של מורה כגון שמתו לנאולת מלכים או שמתו לתהלה לדוד שהוא של שבח ותנחומין כגון לצון ירליו יעשה שומר ה' את כל אוהביו וכגון מקראות הסדורות בתפלת ערבית כי לא יטוש ה' את עמו וכיולא בהן: **אלוייה.** ליזהו בדרך: **לגיפא.** דקלים: **אדרכרן מילתא כו'.** וזה שאומרים מימות אדם הראשון הם שהוא גזר על אותו מקום לישב דקלים: **אם מכין לכם.** אז מקשיב אזנך: **ומנין תלמא.** שחרית מגמה וערבית: **יכול משכא לגולה הוחלה.** התפלה הזאת. הוחלה כמו נתחלה. אבל קודם לכן לא היה רגיל בכך: **יכול יהא חולין.** לשלש תפלות הללו בשעה אחת: **יכול ישאל לרכיו.** כגון ברכות דאתה חונן עד ש"ת ואח"כ יתפלל שלש ברכות דאשתות שהן של שבח: **רגה זו תפלה.** של שבח: **בקשה.** שאלת צרכיו: **אחר אמת ויציב.** קודם ג' דאשתות: שלריך

אייתי כסא דמוקרא. [ה]כוס של זכוכית לנצח: **לישרי לן מר.** שירה: **פי תורה וכי מלוה דמגנו עלן.** היכן התורה שעסקנו והיכן המצות שאנו מקיימין שיגינו עלינו מדינה של גיהנם: **הלכה פסוקה.** שאינה צריכה עיון שלא יהא מהרהר בה בתפלתו: **יושב עליה ז' נקיים.** לבד מתותו יום שפוקקת והתורה לא הצריכה ז' נקיים אלא לזכה שנאמר ואם טהרה מזובה[ה] ואין זב אלא הרואה שלשה ימים לצופין בתוך י"א יום שבין נדה לנדה: **ומכניסה.** בבית: **כמון שלם.** קודם שחזה אותה שאין מתחייב במעשר מן התורה אלא בראיית פני הבית ומשנמרח בכלי אבל לפני מירוח אין ראיית פני הבית קובעתו דגבי תרומה ומעשר כתיב דגן ראשית דגנך (דברים יח) והוא המירוח לפיכך כשמכניסה לבית קודם מירוח לא הוקבעה למעשר מן התורה וכבן הוא לחכמי אמילת קבע בדבר שלא נגמר מלאכתו אבל אמילת ערלי לא אסרו ומאכל בהמה ערלי הוא דתנן במסכת פאה (פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה חיה ועוף עד שימרח הלכן בהמתו אוכלת אבל אין מועלין בדמיס וילפינן לה מקרא במסכת יומא (דף נט:) וכשחיטת חולין (דף קח.) ה"מ כשנשחטו בעזרה לאיכא למימר נתחיו לכם על המזבח לכפר (ויקרא ח) לכפר נתחיו לך ולא למעילה אבל בדם הקזה מועלין כלומר אם נהנה מביא קרבן מעילה. והכך היין הלכות פסוקות שאין עליהן קושיות ותירוצים שיהא צריך להרהר בהן: **כמפגיעין.** מתוך כובד לאש: **כבריאה.** מתוך הלכה פסוקה: **שיחה.** ליצנות: **מתוך קלות ראש.** חילוף של כובד ראש. מתוך זחות לב ועתק: **אלא מתוך שמחה** [ו]. כגון דברי תנחומים של מורה כגון שמתו לנאולת מלכים או שמתו לתהלה לדוד שהוא של שבח ותנחומין כגון לצון ירליו יעשה שומר ה' את כל אוהביו וכגון מקראות הסדורות בתפלת ערבית כי לא יטוש ה' את עמו וכיולא בהן: **אלוייה.** ליזהו בדרך: **לגיפא.** דקלים: **אדרכרן מילתא כו'.** וזה שאומרים מימות אדם הראשון הם שהוא גזר על אותו מקום לישב דקלים: **אם מכין לכם.** אז מקשיב אזנך: **ומנין תלמא.** שחרית מגמה וערבית: **יכול משכא לגולה הוחלה.** התפלה הזאת. הוחלה כמו נתחלה. אבל קודם לכן לא היה רגיל בכך: **יכול יהא חולין.** לשלש תפלות הללו בשעה אחת: **יכול ישאל לרכיו.** כגון ברכות דאתה חונן עד ש"ת ואח"כ יתפלל שלש ברכות דאשתות שהן של שבח: **רגה זו תפלה.** של שבח: **בקשה.** שאלת צרכיו: **אחר אמת ויציב.** קודם ג' דאשתות: שלריך

אייתי כסא דמוקרא בת ארבע מאה זוזי ותבר קמייהו ואעציבו רב אשי עבד הלולא לבריה חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא אייתי כסא [ו]דזוגיתא חיורתא ותבר קמייהו ואעציבו אמרו ליה רבנן לרב המנונא זוטי בהלולא דמר בריה דרבינא לישרי לן מר אמר להו ווי לן דמיתנן ווי לן דמיתנן אמרי ליה אנן מה נענו בתרך א"ל [ז]הי תורה והי מצוה דמגנו עלן א"ר יוחנן משום רשב"י [א]אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר [ו]אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה אמרו עליו על ר"ל שמימיו לא מלא שחוק פיו בעוה"ז מכי שמעה מר' יוחנן רביה: ת"ר [ב]אין עומדין להתפלל לא מתוך דין ולא מתוך דבר הלכה אלא מתוך הלכה פסוקה והיכי דמי הלכה פסוקה אמר אביי כי הא דר' זירא [ג]דאמר ר' זירא [ד]בנות ישראל החמירו על עצמן [ה]שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבת עליה שבעה נקיים רבא אמר כי הא דרב הושעיא דאמר רב הושעיא [ה]מערים [ו]אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר ואב"א כי הא דרב הונא [ז]דא"ר הונא א"ר זעירא [ח]המקיז דם בבהמת קדשים אסור בהנאה ומועלין בו רבנן עבדי כמתניתין רב אשי עביד כברייתא: ת"ר [ט]אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא [י]מתוך שמחה של מצוה וכן לא יפטר אדם מחברו לא מתוך שיחה ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך [א] דבר הלכה שכן מצינו בנביאים הראשונים שסיימו דבריהם בדברי שבח ותנחומים [ב] וכן תנא [ג]מרי בר בריה דרב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו כי הא [ד]דרב כהנא אלוייה לרב שימי בר אשי מפום נהרא עד בי צניתא דבבל כי מטא להתם א"ל מר ודאי דאמרי אינשי הני צניתא דבבל איתנהו מאדם הראשון ועד השתא א"ל אדכרתן מילתא דרבי יוסי ברבי חנינא דאמר ר' יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב [ה]בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם וכי מאחר דלא עבר היאך ישב אלא לומר לך כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישוב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישוב לא נתישבה רב מרדכי אלוייה [ו]לרבי שימי בר אשי מהגרוניא ועד בי כיפי ואמרי לה עד בי דורא: ת"ר [ז]המתפלל יצריך שיכוין את לבו לשמים אבא שאול אומר סימן לדבר [ח]תכין לבם תקשיב אזנך תניא [ט]א"ר יהודה כך היה מנהגו של ר"ע [י]כשהיה מתפלל עם הצבור היה מקצר ועולה מפני טורח צבור [א]וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת וכל כך למה מפני כריעות והשתחויות: א"ר חייא בר אבא [ב]לעולם יתפלל אדם בבית שיש בו חלונות שנאמר [ג]וכוין פתיחן ליה וגו' [ד]יכול יתפלל אדם כל היום כלו כבר מפורש על ידי דניאל [ה]וזמנין תלתא וגו' יכול משבא לגולה הוחלה כבר נאמר [ו]די הוא עבד מן קדמת דנא יכול יתפלל אדם לכל רוח שירצה ת"ל [ז](לקבל) [נגד] ירושלם יכול יהא כולל בבת אחת כבר מפורש ע"י דוד דכתיב [ח]ערב ובקר וצהרים וגו' יכול ישמיע קולו בתפלתו [ט]כבר מפורש על ידי חנה שנאמר [י]וקולה לא ישמע [א]יכול [ב]ישאל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל כבר מפורש על ידי שלמה שנאמר [ג]לשמוע אל הרנה ואל התפלה רנה זו תפלה תפלה זו בקשה אין אומר דבר [ד](בקשה) אחר אמת ויציב אבל [ה]אחר התפלה אפי' כסדר וידוי של יה"כ אומר איתמר נמי אמר רב חייא בר אשי אמר רב [ו]אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם בא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר של יה"כ אומר: אמר רב המנונא כמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהני קראי דחנה [ז]וחנה היא מדברת על לבה [ח]מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו [ט]רק שפתיה נעות [י]מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו [א]וקולה לא ישמע [ב]מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו [ג]ויחשבה עלי לשכורה [ד]מכאן [ה]ששכור אסור להתפלל [ו]ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין וגו' א"ר אלעזר מכאן לרואה בחברו דבר

לתפלה. [וגם מפני שצריך לסדר שבחו של הקב"ה תחלה קודם שיתפלל כדלעיל ממשה. הילכך אין לבקש דבר אחר אמת ויציב, וכי כייל בתוכו דברי בקשה אין מוגעין].

מסורת הש"ס

[ה] (ע' תוס' שבת כ: ד"ה מגן וחבר כ"מ כנ: ומולין פד: ד"ה כמוגיתא). [ב] עיין נמצין יעקב הגיגיתא. [ג] נדה סו. מגילה כח.. [ד] [ספרים"ר ומר' כמגילה סס]. [ה] פסחים דף פ. מנחות קו: נדה עו: [ע"ז מא:]. [ו] מעילה יב: [ב"ב], [ז] תוספתא פ"ב הכ"ת. [ח] שבת ל: פסחים קח.. [ט] עירובין נד.. [י] סוטה מו:. [כ] [ולהב מאי כ"ה בסוטה מו: וכ"כ כל ר"י בגיטין עט. ד"ה ולו ע"ש שכ תוכת ועי"ש בהש"י מילה ו. ד"ה ת"ל]. [ל] תוספתא פ"ב ה"ו. [מ] תוספתא סס ה"ג. [נ] לקמן נד.. [ס] תוספתא פ"ב ה"ט. [ע] ע"ז ז:. [פ] ר"ה ותמ"ס ל"ב. [צ] ע"ז ח.. [ק] עירובין סד.. ר). [ר] (ע' לעיל כח. פירש"י ד"ה כמפ). [ש] [וקקרא עוז]. [ת] שיך לעיל ל:. [א] (וכ"פ להרמ"ן תענית ל:). [ב] (וע' תוס' יומא עט: ד"ה הוא ותוס' מגילה יב: ד"ה המקן). [ג] מהגהו (כל"ל מ"ש).

תורה אור השלם

1. אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה:
2. וְלֹא אֹמַר אֵיכָה יְיָ הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיךְ אֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת בְּאֶרֶץ לֹא עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא יָשַׁב אָדָם שָׁם:
ירמיהו ב ו
3. תַּאֲוַת עֲנָוִים שַׁמַּעְתָּ יְיָ תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ:
תהלים י יז
4. וְדָנִיאֵל כְּדִי יָדַע דִּי רְשִׁים כְּתָבָא עַל לְבָיְתֵה וְכֵין פְּתִיגָן לֶה בְּעֵלִיָּתֵה נֶגֶד יְרוּשְׁלֶם וְחַמְנֵין תְּלָתָה בְּיוֹמָא הוּא כָּרֵךְ עַל בִּרְכֹהִי וּמְצַלֵּא וּמְהַדֵּא קֳדָם אֱלָהֵהּ כָּל קֳבֵל דִּי הֲוָא עָבֵד מִן קַדְמַת דְּנָה:
דניאל ו יא
5. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה וְיִשְׁמַע קוֹלִי:
תהלים נה יח
6. חִנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ רַק שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ וַיַּחְשְׁבֵהָ עֵלִי לְשִׁכּוֹרָה:
שמואל א א יג
7. וּפִנִּיתָ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תְּחִנָּתוֹ יְיָ אֱלֹהָי לִשְׁמֹעַ אֶל הַרִּנָּה וְאֶל הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם:
מלכים א ח כח
8. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֵלִי עַד מָתַי תִּשְׁתַּכָּרִין הָסִירִי אֶת יֵינֵךְ מֵעָלָיִךְ:
שמואל א א יד

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה אלא מתוך שמחה של מצוה כנון:

גליון הש"ם

גמ' כבר פירש"י על ידי חנה. עי' יומא עג ע"ב: שם יבול ישאל אדם צרכיו. עי' לקמן לב ע"ב:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא מתוך דבר הלכה. כשוס קו על תיבת דבר הלכה וכ"כ שמחה של מצוה: [ב] שם (וכן) תו"מ:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"י ס"ב כתב. (ובהגהות כתב שם וכשמגיעים לסוף הברכה).

עין משפט נר מצוה

ג א טוש"ע ח"מ סימן תקס סעיף ה:
ד ב מר' פ"ד מהלכות תפלה הלכה יח ממג עשין יח טוש"ע ח"מ סי' נ סעיף ג:
ה ג מר' פי"ח מהלכות תפלה הלכה ה: ד סמג לאוין קלו טוש"ע יו"ד סי' קפג: [וכ' אלפס כאן ובטוטוש פ"ב דף רמ"ט]: ו ד מר' פ"ג מהלכי מעשר הלכה ו טוש"ע יו"ד סימן עלא סעיף פד:
ז ה מר' פ"ב מהלכות תפילה הלכה יא סמג עשין רי:
ח ו מר' פ"ד מהלכות תפלה הל' יח סמג עשין יט טוש"ע ח"מ סי' נ ס"ג: ט ז מר' שם הלכה יח סמג שם טוש"ע ח"מ סימן נא סעי' ה':
י ח מר' פ"ו שם הלכה כ ע"ש ח"מ סי' נ שם הל' יא:
יא ט עוד ח"מ סי' קד:
יב י מר' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סימן נ סעיף ד:
יג כ מר' פ"ו שם הל' כ טוש"ע ח"מ סימן קיט סעיף ח:
יד ל מר' פ"ב שם הל' טו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' מו ח"מ סי' פ"ד שם הלכה ט סמג שם טור וש"ע ח"מ סי' לט סעיף ח:

מוסף רש"י

ישובת עליה שבעה נקיים. דמלפורייתא אין צריכה שבעה נקיים אלא הרואה שלשה ימים לצופים בתוך י"א יום שבין נדה לנדה, אבל נתחלת נדתה אפילו רואה כל שבעה ופקקה לעבר מוכלת בלילה, והן החמירו על עצמן, לפי שאין הכל בקיאים בפתח נדתה אימתי הן עומדות ב"ד ימים שבין נדה לנדה, ואם תאמר לא יחמירו אלא בני לוסין בלבד מכמיר (ויקרא טו) ימים רבים כלא עת נדתה, פעמים פרחים דם נדה מוקיקתה לשבעה מן התוריה, כלל, המחיה לפסול שבעה נקיים לאחר שהיתה זבה גמורה ופפרה שבעה נקיים ומכשיר לאחה אפילו בחדש, פחדה הכל ותריבה לאחוד ולפסול שבעה נקיים, אי נמי שמא לאחה שני ימים ולא ידעה ויהיו לאחה ידעה דהוו לה שבעה ימים לוסין ותריבה שבעה נקיים ובל כן המחיה (מגילה כח:), ומכניסה במרץ שלה. כגון מאכל בהמה, ומאכל בהמה פטור מן המעשר (מעשרות מ:) לו: שמכניסה לבית בתוך שלה ואחר כך דש ומתרח, ומוכח המגל מלה בדלתים פני הבית בכ"מ בהשוכר (שם:) חה בדלתים פני הבית לא נעתרה מלאכתו לחול עליו שם מעל, וכשנמר מלאכתן בבר נחוץ הבית הוא ואין אלו פני הבית אלא בשנכנס דרך פתחים, דתניא (לקמן לה:) חפרים הרלשונים היו מכניסים פירותיהם דרך טרקסמון כדי לחיינן במעשר, עכשיו מכניסין דרך נגגת דרך מלוות דרך קרפיפות לבית כדי לפוטטן (פסחים ס. וב"ר בנ"ז חא: ונדה סו:).

המשך בעמוד הבא.

רבינו חננאל

[דאמר רבי אושעיא מערים אדם על תבואתו. ואינו עושה אותה גורן, אלא מכניסה בכרך שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת המוץ, ופטורה מן המעשר]. יכול משבא דניאל לגולה הוחל. אין התחיל לעשות כן. אין אומר דבר בקשה אחר אמת ויציב. פי'. משום דצריך לסמוך גאולה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com